

*Др Ненад Ђурђевић,
редовни професор*

*УДК: 796.336:323.174)4-672EU)
DOI: 10.46793/UPSSIX.347DJ*

МЕСТО ФИНАНСИРАЊА СПОРТА ИЗ БУЏЕТА ЛОКАЛНИХ ЗАЈЕДНИЦА У ЕВРОПСКОМ МОДЕЛУ ФИНАНСИРАЊА СПОРТА *

Резиме

Спорт, као јавна служба, има виталан значај за локалне заједнице и њихове јавне власти треба да буду свесне своје примарне одговорности на стварању и одржавању услова за развој спорта. Спорт чини интегрални део локалних културних активности и због тога је од виталног значаја да локалне власти имају активан и свестран став о томе од које је важности интеграција спорта у локалну политику уопште. Међутим, развој савременог спорта битно зависи од врсте, раста и повећања извора финансирања спорта, при чему буџети локалних заједница (градава и општина) имају у европским земљама огромни значај. Аутор у раду анализира улогу локалних заједница у области спорта у европским земљама и општини оквир за финансирања спорта из њихових буџета.

***Кључне речи:** спорт, финансирање, локалне заједнице, буџет, физичко вежбање, европске земље.*

Спорт је једно од највећих достигнућа модерног друштва и најраширенија форма модерне телесне културе, која се испољава у различитим облицима игара кретања и физичког вежбања, укључујући и такмичења између појединих лица или тимова. Европска спортска повеља Савета Европе дефинише спорт као сваки облик физичке активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшавање физичке спремности и менталног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа. Према Европском кодексу спортске етике и Европској спортској повељи, спорт у основи мора бити: доступан свима под једнаким условима; хуман; слободан и добровољан; здрав и сигуран (безбедан); фер, толерантан, етички прихватљив и усмерен ка пуном

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

остваривању личности; у складу са природном средином и друштвеним окружењем; независан од злоупотреба у политичке, комерцијалне и финансијске сврхе, односно циљева који су супротни спортском духу. Спортски дух је суштинска вредност спорта и карактеришу га: етика; фер плеј и поштење; здравље; изузетна достигнућа; карактер и образовање; радост и забава; тимски рад; посвећеност; поштовање правила и закона, поштовање себе и других учесника; храброст, заједница и солидарност.¹

Суштинско обележје спорта, уз уважавање свих разлика које постоје између различитих спортова, јесте физичка (телесна) активност човека, која се испољава у кретању. Редовна физичка активност има, пак, користи за здравље током целог животног века човека. Здравствене предности физичке активности су добро познате. Оне укључују смањени ризик од незаразних болести, као што су кардиоваскуларне болести, дијабетес, различите врсте рака и претерена тежина, и позитивне ефекте на ментално здравље, смањењем депресије, стресним реакцијама и могућим одлагањем ефеката Алцхајмерове болести и других облика деменције, доприносећи смањењу укупне смртности и ризика од преране смрти.. Поред тога, физичка активност је кључна детерминанта потрошње енергије, која подржава енергетски баланс и здраву телесну тежину. Код деце и адолесцената, физичка активност користи мишићно-скелетном и кардиометаболичком здрављу, когнитивном развоју, моторичким вештинама, самопоштовању, социјалној интеграцији, постигнућима и општем благостању. Због свега тога, Светска здравствена организација (СЗО) препоручује да деца и адолесценти имају најмање 60 минута умерене до јаке физичке активности сваког дана, а да се одрасли, укључујући и старије, баве најмање 150 минута физичком активношћу умереног интензитета или 75 минута физичком активношћу интензивног интензитета (уз могућу еквивалентну комбинацију) сваке недеље. Проблем је, међутим, што је одржавање довољног нивоа физичке активности постало све теже. Последња истраживања јавног мњења у земљама Европске уније о спорту и физичкој активности становништва, која је спровео Еуробарометар, показују да се скоро половина (46%) Европљана у опште не бави спортом и не вежба, при чему се тај удео постепено повећавао од 2009. године.² Само 7% вежба редовно (најмање пет пута недељно), с тим да висок

¹ Европска повеља о спорт за све послужила је као основа за доношење 1992. године Европске спортске повеље и Европског кодекса спортске етике, који су ревидирани 2001. године. Превод обе Повеље и Кодекса може се видети у: Ђурђевић, Н., *Јавне власти и спорт*, Крагујевац, 2007, стр. 459-473.

² Према статистичким подацима Еуростата за 2014. годину, у 27 земаља Европске уније спортом, фитнесом или рекреативним физичким активностима најмање једном недељно бавило се 42,8% становника. При том, могу се уочити огромне разлике између појединих земаља. Тако на пример, ти проценти по појединим земљама износе: Румунија 4,9%, Бугарска 10,8%, Хрватска 21,6%, Пољска 22%, Грчка 22,8%, Литванија 24,1%, Италија 25,5%, Мађарска 33,5%, Словачка 33,7%, Чешка 34,7%, Португал 35%, Естонија 35,2%, Летонија 38,6%, Кипар 38,8%, Шпанија 46,3%, Француска 49%, Малта 51,8%,

процент одраслих у Европи проводи више од пет сати дневно седећи, што може бити самостални фактор ризика за смртност, без обзира на нивое физичке активности.³

Спорт помаже човеку, на личном плану, да остану у форми и одржи кондицију, или да постане здрави и снажан. Додатни бенефит лежи и у бегу од среса свакодневног живота. С друге стране, спорт пружа човеку могућност да се окупи са другим људима, као заједница. Спорт у заједници утиче, при том, на наше разумевање родних улога и социо-економских питања, и може помоћи у обликовању градског, регионалног и националног идентитета. Заједнице које се баве спортом и рекреацијом развијају јаке друштвене везе, сигурнија су места и људи који живе у њима су генерално здравији и срећнији од места где физичка активност није приоритет. Спорт може помоћи у превазилажењу разлика и подстицати дијалог у заједници, а самим тим помоћи у разбијању предрасуда, стереотипа, културних разлика, незнања, нетолеранције и дискриминације.⁴

Спорт, као јавна служба, има виталан значај за локалне заједнице и њихове јавне власти треба да буду свесне своје примарне одговорности на стварању и одржавању услова за развој спорта. Спорт чини интегрални део локалних културних активности и због тога је од виталног значаја да локалне власти имају активан и свестран став о томе од које је важности интеграција спорта у локалну политику уопште.⁵ Међутим, развој спорта битно зависи од врсте, раста и повећања извора финансирања спорта (јавни сектор, приватни сектор, приватни извори). У том погледу постоје значајне разлике између европских земаља, као што постоји и различито виђење улоге централне, регионалне и локалне власти. Спортске активности се, у Европи, углавном финансирају из приватних извора (прихода) добровољних прилога, спонзора и из средстава локалних и регионалних власти. У највећем броју европских земаља локалне власти су те које у највећој мери финансирају спорт, а не централна Влада.⁶ То није ни мало случајно, јер без финансијског учешћа локалних власти у програмима подршке и развоја спорта није могуће остваривање његових

Словенија 54,7%, Велика Британија 57,3%, Луксембург, 65,4%, Немачка 65,7%, Шведска 71,3%, Аустрија 72%, Данска 73,8%, Финска 74,1%. Видети: *Statistics on sport participation, Eurostat Statistics*, 2014, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_sport_participation

³ 2021 Physical Activity Factsheets for the European Union, Member States in the WHO European Region, World Health Organization, Copenhagen, Denmark, 2021, стр. 1.

⁴ Davis, B., *Why are sports important to society?*, <https://www.mvorganizing.org/why-are-sports-important-to-society/>

⁵ Тач. 3. Резолуције Конгреса локалних и регионалних власти Европе бр. 27 (1996) 1 – „Спорт и локалне власти“.

⁶ Видети тач. 30-43. Завршне декларације Европске конференције о спорту и локалним властима: "Спорт за све - улога и одговорности локалних власти", одржане 1996. године у Мађарској

функција. Обим финансирања требало би да одговара улози локалних власти у области спорта. Он, разуме се, доста зависи од економске развијености одређене заједнице (општине, града), али би, и у лошијим економским условима, спорт морао да има равноправан третман са другим областима, као што су образовање, здравство, уметност, туризам и сл.⁷ Посебно се не сме допустити да спорт и физичка активност буду ексклузивно право заштићених категорија људи, већ доступни општој јавности у склопу концепта „спорт за све“. Унапређење физичких и спортских активности мора бити задатак сваке локалне власти.

Од јавних власти држава чланица Савета Европе се очекује да, у циљу промоције спорта као значајног чиниоца људског развоја, предузму неопходне кораке ради примене одредаба Европске спортске повеље, у складу са принципима из Кодекса спортске етике. Резултат предузетих мера треба да буде: 1) омогућавање сваком појединцу да учествује у спорту, а посебно: како би сви млади људи имали могућност физичког образовања, обучавања и шансу да стекну основне спортске вештине; како би свакоме биле осигуране могућности да се бави спортом и физичком рекреацијом у безбедној и здравој околини; како би у сарадњи са одговарајућим спортским организацијама, било обезбеђено да свако ко жели и може добије шансу да побољша своје спортске резултате и досегне сопствене границе и - или доспе до јавно признатог нивоа савршености; 2) заштита и развој моралних и етичких основа спорта, као и људског достојанства и безбедности оних који су укључени у спорт – заштитом спорта, спортиста и спортисткиња од експлоатације ради политичке, комерцијалне и финансијске користи, као и поступака који представљају злоупотребу или понижавање, укључујући и злоупотребу дрога и сексуалног злостављања и злоупотребе, посебно деце, младих и жена.⁸

Да би се све то постигло, спорту треба да буде доступна одговарајућа подршка и ресурси из јавних средстава на националном, регионалном и локалном нивоу. Та подршка треба да буде комбинована и са приватним финансијским средствима и сопственим приходовањем спортског сектора.⁹ Јавне власти треба да омогуће директно и транспарентно јавно финансирање спорта, како кроз текуће тако и кроз капиталне трошкове. Јавне власти свих нивоа треба да, у међусобној сарадњи и у дијалогу са добровољним и комерцијалним сектором, установе политику финансирања појединих области спорта (рекреативни, такмичарски, професионални), како би се координирале активности на обезбеђењу и коришћењу финансијских средстава и спортских капацитета.

Закон о спорту Републике Србије из 2016. године омогућио је локалним заједницама, односно јединицама локалне самоуправе да на адекватан начин

⁷ Видети, Ђурђевић, Н., *нав. дело*, стр. 271-272.

⁸ Чл. 1. Европске спортске повеље.

⁹ Чл. 12. Европске спортске повеље.

реализују своју улогу у области спорта, прописујући и начин финансирања задовољавања потреба и интереса грађана у области спорта средствима њихових буџета. Да би наше општине и градови схватиле на прави начин своју улогу у области спорта, у овом раду смо указали на основне принципе на којима се заснива улога локалних заједница и локалних власти у развоју спорту и основна правила за финансирање спорта из јавних средстава у европским земљама.

1. Улога локалних заједница у области спорта у Европи

Сваки човек има основно право на спорт (укључујући и физичко образовање), који је од суштинског значаја за развој његове личности. Због тога, јавне власти свих нивоа, па и локалних заједница, дужне су да обезбеде развој спорта на својој територији, поспеше учешће становништва у спортским активностима и да омогуће и подрже остваривање социјалних функција спорта. Оне ове обавезе, наравно, не могу да остваре саме већ у сарадњи са свим организацијама (добровољним и приватним) које су директно или индиректно везане за спорт. Јавне власти треба да развију реципрочну сарадњу са спортским покретом, у циљу промоције вредности спорта и користи које даје. Улога јавних власти је првенствено комплементарна активностима спортског покрета. Блиска сарадња јавних власти свих нивоа са невладиним спортским организацијама од суштинског је значаја за остваривање улоге спорта у друштву.

Европска урбана повеља усвојена је 18. марта 1992. године од стране Сталне конференције локалних и регионалних власти Европе. Она дефинише основна права грађана у европским урбаним насељима, односно општинама и *градовима* (*municipio, commune, Gemeinde, commune*), као "тела (лица) са аутономним надлежностима, која представљају заједницу становника са одређеним заједничким интересима", односно као "насељених средина са властитом управом, јавним сервисима и организованим развојем". Када у овом раду говоримо о улози локалних заједница, односно јединица локалне самоуправе у области спорта ми управо мислимо на такве заједнице (општине и градове).

Улога локалних заједница, односно локалних власти у области спорта дефинисана је у одељку 4.8 Европске урбане повеље и бројним препорукама (декларацијама, резолуцијама) Конгреса (Сталне конференције) локалних и регионалних власти Европе, односно закључцима семинара које је Конгрес организовао у односу на поједина питања. Из тих докумената произилази да је спорт у локалним заједницама од суштинске важности јер:

- Локална заједница има витални значај у промоцији спорта, као виталне јавне службе заједнице;
- Спорт има веома важну улогу у ублажавању лоших животних услова;
- Спорт је од огромне важности као превентивни чувар здравља људи;
- Свако треба да има могућност да се бави спортом независно од своје старости; дохотка и друге статусне карактеристике;

- Спорт је средство интеракције међу појединцима и заједницама, зближава људе и спречава њихово друштвено отуђење;

- Спорт је школа демократских идеја друштвене партиципације и интеграције;

- Спорт је тесно повезан са областима као што су: образовање, здравство, социјална заштита, градско и национално планирање, конзервација, уметност и одмор;

- Спорт је интегрални део друштва који има значајне позитивне економске ефекте и садржи економске стимулансе локалном економском развоју;

- Спорт чини интегрални део локалних културних активности;

Своју улогу у развоју спорта на својој територији, локална заједница треба да заснива на следећим принципима:

- Локална заједница треба да даје приоритет промоцији спорта за све и спортским активностима "неорганизованих" групација становништва;

- Сви становници урбаних средина имају право да учествују у спорту и рекреацији;

- Спортски капацитети треба да буду безбедни и добро испланирани;

- Спортски објекти треба да буду доступни свима а накнаде за коришћење тих објеката треба да буду примерене;

- Сви урбани становници имају право да развијају сопствене способности кроз спортских активности које одговарају њиховим индивидуалним могућностима;

- Финансирање спорта, као јавне службе, у највећој мери је одговорност локалних власти (скупштина), које у томе треба да помогну држави;

- Корисници треба, у принципу, да учествују у плаћању трошкова за коришћење спортских капацитета;

- Треба помоћи и поспешити учешће становника и добровољних организација у области спорта и стварање координативних структура;

- Спорт треба да буде укључен у сва планирања на локалном (као и регионалном и националном) нивоу, као што су: образовање, здравство, социјалне службе, уметност;

- Ефикасна спортска политика може да буде одређена и спровођена само кроз сарадњу јавног и приватног сектора, који су директно или индиректно укључени у спорт, добровољно или обавезно;

- Локалне (и регионалне) власти треба да остварују трајну и ефикасну сарадњу између јавних и добровољних организација у области спорта.

- Мора се обратити пажња специфичним потребама и тешкоћама са којима се суочавају спортске организације у земљи у транзицији у обезбеђивању финансирања својих активности;

- Држава треба да остави локалној власти довољна средства за остваривање њене улоге у области спорта.

Остваривање улоге локалне заједнице у развоју спорта принципијелно се постиже:

- стварањем мреже спортских капацитета широм градске територије или урбаних насеља, посебно у близини домова, тако да становници могу са њима да се идентификују, уз охрабривање свести да је реч о заједничком јавном добру и тако редуковати вандализам и деликвенцију;

- обезбеђивањем комплементарности јавних спортских капацитета са капацитетима добровољних спортских удружења или комерцијалних организација;

-- обезбеђивањем планирања и изградње спортских објеката тако: да задовољавају садашње и будуће потребе; да задовољавају хигијенске захтеве; да се уклапају у садашња урбана насеља и она која ће тек да се развију и да се при том води рачуна о саобраћајним везама и сличним условима;

- обезбеђивањем капацитета за бављење традиционалним и модерним спортовима;

- планирањем у новим урбаним срединама или обезбеђивањем у постојећим отворених простора, зелених површина са дрвећем, игралишта, водених површина и стаза за бицикле у циљу стимулације рекреативних активности;

- унапређивањем учешћа у спортским активностима циљним групацијама као што су млади, жене, стари, неспособни, етничке мањине и незапослени или они са ниским примањима;

- сарадњом са комерцијалним и добровољним секторима у циљу поспешивања мешовите јавне и приватне помоћи спорту;

- охрабривање и подржавање већег учешћа у спортским активностима, старијих особа, жена, младих, хендикепираних, и то стављањем акцента на физичке активности, а не на техничке и такмичарске елементе спорта;

- едукацијом и рекламирањем спорта и осталих физичких активности и истицање њиховог позитивног деловање на здравље;

- обезбеђивањем да физичко образовање буде део свих наставних програма са акцентом на физичком и менталном здрављу ученика и физичку активност а не на технички и такмичарски елемент;

- обезбеђивањем капацитета за спорт у случајевима где клубови то не могу учинити сами;

- максималним коришћење постојећих капацитета;

- улагањем у људске ресурсе (спортски стручњаци, спортски лидери, спортски аниматори и др.);

- обезбеђивањем одговарајућег физичког образовања у оквиру часова спорта у школама;

- обезбеђивањем адекватног спортско здравственог образовања, укључујући и антидопинг образовање;

- истраживањима и адекватним увидом у стање на терену;

- отклањањем физичких, социјалних, економских и физичких ограничења која спречавају урбане становнике да узму учешће у спорту;

- подршком спортиста који су достигли ниво професионалности у спорту, у побољшању перформанси и постизању савршенства, путем обезбеђења и

адекватног опремања, у сарадњи са надлежним спортским савезима, основних спортских капацитета који могу да се користе за такмичења и тренинг професионалних спортиста, као и реализацију структуралних програма тренинга и такмичења и ангажовања добрих тренера;

- умањењем финансијске неравноправности у потребама која постоји између врхунског спорта и спорта за све.¹⁰

Осим тога, локалне власти имају највише услова и да координирају и подрже активности којима се спорт користи као механизам за превенцију или реинтеграцију, посебно оних активности које се изводе у школама или су намењене за децу школског узраста. У урбаном контексту, једно од жаришта јесу сиромашни делови града, а то су места где највише треба примењивати политику превенције кроз спорт. Веома је важно обезбедити на таквим местима спортске капацитете и ангажовати младе у спортским активностима, на такав начин да финансијска ситуација не буде препрека за бављење спортом. Аматерски спорт је основа за све спортске активности и има кључну улогу. Иако медији акценат стављају на професионални спорт, проблеми насиља су везани за свакодневна дешавања у спорту укључујући аматерски фудбал. Кампање подизања свести су потребне за све, укључујући аматерске клубове и све оне који узимају учешће у спорту на овом нивоу.¹¹

2. Општи оквир за финансира спорта у локалним заједницама

2.1. Европски модел финансирања спорта

За европски модел спорта је карактеристично да се спорт мањим делом финансира из јавних средстава, а у оквиру тих средстава већи део, углавном, отпада на локалне заједнице. Европски модел финансирања спорта из јавних средстава се темељи на децентрализацији. Основни однос између издвајања из државног буџета и буџета локалних заједница просечно износи 1:3,8, као што је то у Португалији, Шпанији, Италији, Француској, Белгији, Словенији¹². У неким другим државама тај однос је још већи у корист локалних заједница: Немачка, Швајцарска, Данска, Финска, Шведска.

¹⁰ Више видети, Ђурђевић, Н., *нав. дело*, стр. 647-664.

¹¹ Препорука Сталног Комитета за примену Европске конвенције за спречавање насиља и недолучног понашања на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама бр. 1/2003: „О улози социјалних и образовних мера у превенцији насиља у спорту“.

¹² Према подацима из Резолуције о националном програму спорта Републике Словеније за период 2014-2023. година, у 2011. години средства локалних заједница представљала су 70,5% свих јавних издаака за спорт (држава 29,5%). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO99>

Од спортских организација се дана очекује да највећи део потребних средстава обезбеде из „сопствених извора“, као што су: приходи од медија, чланарине, улазнице, спонзори и донатори, производи са клупским обележјима, спортске услуге, волонтерске услуге. Тек када се саберу издвајања из јавних средстава и сопствени приходи организација у области спорта, добија се реална слика издвајања за спорт. Због разлика у величини, развијености и броју становника између држава, издвајања за спорт се мере и упоређују према бруто друштвеном производу поједине земље. За упоређење се користи и издвајање буџетских средстава за спорт по глави становника.

Према истраживању из 2011. године за 27 земаља ЕУ, структура извора финансирања спорта изгледала је просечно овако¹³:

- 65,67% средства од домаћинства
- **16,90% средства из буџета локалних заједница**
- 6,95% средства из државног буџета
- 6,83% средства од спонзора
- 3,25% средства од медија
- 0,13% средства од лутрије
- 0,26% средства из других извора

Једна ранија студија из 2005. године показала је, међутим, да претходно наведени проценти варирају од земље до земље:¹⁴

- Немачка: домаћинства 76,5%; привреда 7,6%; државни буџет 0,6%; локални буџети 15,3%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 84,1%, а јавни извори 15,9%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,42%.

- Бугарска: домаћинства 19,4%; привреда 3,2%; државни буџет 34,7%; локални буџети 42,7%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 22,6%, а јавни извори 77,4%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,21%.

- Кипар: домаћинства 78,9%; привреда 1,2%; државни буџет 19,8%; локални буџети 0,1%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 80,1%, а јавни извори 19,9%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,56%.

- Естонија: домаћинства 12,6%; привреда 37,7%; државни буџет 13,3%; локални буџети 36,4%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 50,3%, а јавни извори 49,7%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,13%.

- Финска: домаћинства 73,5%; привреда 2,9%; државни буџет 8,7%; локални буџети 14,9%. Приватни извори учествују у финансирању укупно

¹³ Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji, istraživački projekata, Institut za javne financije, Zagreb, 2012, стр. 143.

¹⁴ Исто, стр. 142.

76,3%, а јавни извори 23,7%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,56%.

- Литванија: домаћинства 20,3%; привреда 27,1%; државни буџет 17,5%; локални буџети 35,1%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 47,4%, а јавни извори 52,6%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,38%.

- Француска: домаћинства 50,0%; привреда 10,3%; државни буџет 9,7%; локални буџети 30,0%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 60,4%, а јавни извори 39,6%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,76%.

- Холандија: домаћинства 70,8%; привреда 7,7%; државни буџет 11,5%; локални буџети 10,0%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 78,5%, а јавни извори 21,5%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,64%.

- Португал: домаћинства 63,2%; привреда 3,3%; државни буџет 6,5%; локални буџети 27,0%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 66,5%, а јавни извори 33,5%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,96%.

- Велика Британија: домаћинства 80,9%; привреда 10,5%; државни буџет 1,3%; локални буџети 7,3%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 91,4%, а јавни извори 8,6%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 1,67%.

- Словачка: домаћинства 13,8%; привреда 13,8%; државни буџет 16,7%; локални буџети 55,7%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 27,7%, а јавни извори 72,3%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,68%.

- Словенија: домаћинства 17,9%; привреда 46,6%; државни буџет 10,4%; локални буџети 25,1%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 64,5%, а јавни извори 35,5%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,69%.

- Шведска: домаћинства 70,6%; привреда 12,1%; државни буџет 4,3%; локални буџети 13,0%. Приватни извори учествују у финансирању укупно 82,7%, а јавни извори 17,3%. У односу на бруто друштвени производ, наведени извори финансирање спорта учествује 0,52%.

Међутим, према најновијим подацима Еуростата из 2020. године за 2018. годину, државни издаци на спорт и рекреацију просечно на нивоу свих 27 земаља Европске уније износе 0,8% у односу на све државне издатке, при чему су најнижа издвајања у Бугарској, Ирској и Мали од 0,4%, а највиша су у Мађарској од 2,1%. Ако се ти издаци израчунају у односу на укупан број становништва онда се добија да су у Европској унији просечна издвајања 113 евра по становнику, с тим да најмања издвајања су у Бугарској (11 евра), Румунији (30 евра) и Словачкој (31 евра), а највећа у Данској (201 евра), Холандији (202 евра), Француској (204 евра), Финској (226 евра), Шведској (254 евра) и Луксембургу

(500 евра).¹⁵ У 2018. години државни издаци за спорт и рекреацију свих 27 држава чланица Европске уније износили су 51,3 милијарди евра, што је нешто ниже у односу на 2017. годину када су износили 51,3 милијарди евра.¹⁶

Када су у питању локалне заједнице, истраживање из 2011. године показало је да у просеку половина средстава на нивоу локалних заједница одлази на спортску инфраструктуру, а другу половину, углавном као субвенције, добијају спортски клубови. При том, улога локалних власти у финансирању највише зависти од територијално-политичког устројства и величине земље, али и од важности и националног статуса спорта.

Јавна подршка спорта појављује се у различитим облицима, попут: директне субвенције из јавних средстава (буџета), субвенције од игара на срећу, посебне пореске стопе, зајмови са нижим каматама, јемства са нижим накнадама, јавно финансирање спортских објеката, изнајмљивање спортских објеката по нижим ценама, сношење трошкова реконструкције и обнове спортских објеката, продаја или изнајмљивање земљишта за спортске објекте и др.¹⁷

Ако би се издвајања за спорт из јавних прихода са нивоа градова и општина (локалне власти) израчунали у односу на број становника државе онда је истраживање које је спровела Европска комисија 2011. године показало да издвајање по становнику износи:¹⁸ Аустрија– 16,7 евра); Немачка – 59,5 евра); Данска – 85,5 евра); Шведска – 54,1); Чешка – 6,8 евра; Мађарска – 17,7 евра); Словенија – 38 евра).

Са становишта европских стандарда финансирање организација у области спорта из јавних средстава локалних заједница требало би, начелно, да се врши на основу следећих начела:

- финансијска помоћ може (сме) да уследи само онда када постоје знатни интереси који се без финансијске потпоре локалне заједнице не могу у довољној мери задовољити (одређени спортски програм уопште не може да започне или да се оконча без средстава из буџета) и ако надлежни орган процени да је помоћ потребна и према основу и према висини (принцип супсидијаритета);

- да би надлежни орган могао да процени да ли је одређена активност од интереса за локалну заједницу и да ли је помоћ заиста потребна, нужно је доношење акта (правилника) којим се конкретизују општа начела, критеријуми за одобрење и поједина подручја помоћи;

¹⁵ Укупни државни издаци су већи од буџетских издатака. Који су то све издаци видети, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Government_revenue_and_expenditure. Издвајања виша од 1% имају Финска, Француска, Холандија, Пољска, Шведска, Чешка, Луксембург и Естонија. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20200923-1>

¹⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20190923-1>

¹⁷ *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji*, стр. 140.

¹⁸ *Исто*, стр. 152.

- одлука о одобравању помоћи, нарочито када има више захтева (код јавних конкурса то је редовно случај) врши се у пет корака: утврђивање постојећег стања; проучавање различитих алтернатива (алтернативних предлога) и њихово вредновање; одлучивање о најпримеренијој алтернативи. Након доношења одлуке и давања помоћи, надлежни орган јавне власти треба стално да прати спровођење програма и да након реализације програма, на основу повратних информација, изврши анализу учинка, односно постигнутих резултата;

- непостојање правног захтева за финансијску помоћ. Околност да је законом предвиђено шта су потребе грађана које се задовољавају на локалном нивоу и да општина има, на пример, правилник о финансирању спорта, не значи да постоји и правна обавеза општине да финансира рад спортских удружења и других организација у области спорта са своје територије;

- суфинансирање;

- детаљан и образложен програм, са одговарајућом пропратном документацијом. Сматра се корисним постојање формулара на којима се подносе захтеви, односно предлози програма;

- помоћ се начелно може пружити само појединцима и правним лицима (организацијама) која послују на непрофитној основи (аматерски спорт), а изузетно и организацијама из области професионалног спорта (пре свега неновчане природе – општина може, на пример, да обезбеди субвенције за коришћење од стране грађана спортских капацитета комерцијалног клуба који су стратешки лоцирани);

- приоритет имају програми који су структурне и развојне природе. Активности и мере морају, по правилу, бити у границама ширег (вишегодишњег) плана развоја спорта (планирање као процес);

- помоћ треба да добију само оне организације са унутрашњом демократском структуром које су дуготрајним радом и сопственим активностима показали значајне резултате и који своју имовину користи само за остваривање општедруштвено корисних спортских циљева;

- не сме да постоји никаква основана сумња у могућност реализовања програма (испуњеност просторних, кадровских, организационих и других услова);

- завршени програм, односно активности могу да се финансирају само ако је реч о трошковима које носилац програма, односно активности не може да намира и које није могао да предвиди;

- пре одобравања средстава мора се утврдити да ли се дотични програм финансира или ће се финансирати из других јавних средстава, како на државном тако и на другим нивоима;

зајам за финансирање одређеног програма може да се да само ако је осигурано његово враћање;

- програма се финансирају у таквим износима и под таквим условима који обезбеђују, односно који су подобни да уз најмањи утрошак средстава из буџета постигну намеравани резултат;

. од примаоца средстава, односно од носиоца програма може се захтевати да за реализацију програма обезбеди део личних средстава и средстава од давања других лица, уколико из реализације програма за њих настају очигледне израчунљиве користи;

- од примаоца средстава се може тражити одређена противуслуга, као, на пример, бесплатни термина, бесплатне улазнице, бесплатни курсеви и сл.;

- средства се обезбеђују или као неповратна средства или као отплата анuitета, камата или кредитних трошкова за узети кредит или као зајмови. Бесповратна помоћ може да уследи само ако није могуће финансирање путем отплата кредита или давањем зајма;

- давање средстава може се уговором учинити зависним од гарантовања (обезбеђења) овлашћеним лицима даваоца средстава неометаног увида стања на лицу места и провере реализовања пројекта, као и достављање одговарајућих извештаја и доказа у утврђеним роковима;

- помоћ која се састоји у већим сумама даје се, по правилу, у ратама;

- уговором треба обезбедити обавезу враћања, са припадајућом каматом, ненаменски утрошених средстава;

- финансирање спорта различито се врши између појединих спортова и између различитих нивоа истог спорта. Јавне власти, а посебно локалне треба да ублаже финансијску неједнакост која постоји између врхунског спорта и спорта за све, подржавајући при том оне спортове који су мање медијски атрактивни;

- избрани представници (локални функционери) требали би при одлучивању о програмима и пројектима који се финансирају из локалних буџета да поштују Европски кодекс понашања локалних и регионалних изабраних представника, који је усвоји Конгрес локалних и регионалних власти Савета Европе 1999. године.

С друге стране, према европски стандардима за одобравање средстава из буџета невладиним организацијама, прималац средстава обавезан је да:

- средства употреби искључиво за одобрене сврхе и са одговарајућом пажњом;

- приступи реализовању програма сходно утврђеном плану и оконча га у предвиђеном року и под утврђеним условима;

- даваоца средстава обавести без одлагања о свим околностима које угрожавају или онемогућавају реализовање програма или захтевају измену утврђених циљева програма и уговорених обавеза;

- даваоца средстава обавести о реализовању програма у утврђеним роковима;

- даваоцу средстава у уговором утврђеним роковима, а у сваком случају на крају реализације програма, достави оригинал документацију о утрошку средстава, која ће му бити враћена након провере;

- води све потребне евиденције које омогућавају даваоцу спровођење контроле и да их, заједно са документацијом о утрошку средстава и реализацијом

програма, чува до истека 10 година од добијања средстава (реализације програма);

- омогући даваоцу средстава, односно надлежним лицима увид у целокупну документацију и сва места везана за реализацију одобреног програма, и у поступку контроле пружи му сва потребна обавештења;

- омогући даваоцу (да му сагласност) увид у податке које воде трећа лица, а у вези су са коришћењем одобрених јавних средстава и реализацијом програма.

Локалне власти треба да развију програме финансирања физичких активности у заједници, који треба да буду усмерени на повећање учешћа младих у физичком образовању и спорту и спречавање искључења појединих група младих од друштва. Приоритет је унапређење локалне спортске средине, уз подршку формалних и неформалних физичких активности (нпр. улични спорт). При том, млади треба да буду консултовани приликом процене локалних потреба. Идеје могу да укључе и изградњу вишефункционалних, флексибилних спортских објеката, као што су: скејт паркови и полигони за екстремне спортове, објекти намењени девојчицама, игралишта за кошарку између зграда.¹⁹

2.2. Пример - финансирање спорта у општинама и градовима СР Немачке и Аустрије

СР Немачка има укупно 83,16 милиона становника, просечне старости од 45,9 година. Мушкарци просечно живе 79 година а жене 83,7 година. Према подацима Еуростата за 2020/2021. годину процењени ниво довољних физичких активности становништва износи: деца 3-6 година 45,7% (дечаци 48,9%, девојчице 42,5%); деца 7-10 година 26,4% (дечаци 30%, девојчице 22,8%); деца 11-13 година 18,9% (дечаци 21,4%, девојчице 16,5%), адолесценти 14-17 година 11,8% (мушкарци 16%, жене 7,5%), одрасли 18-64 година 22,6% (мушкарци 24,7%, жене 20,5%).²⁰

Надлежности општина и градова у области спорта у **СР Немачкој** произилазе из чл. 28. ст. 2. Основног закона Немачке, којим је гарантована самоуправа општина. Самоуправа значи управљање без упутстава, путем сопствених органа, у сопствено име и на сопствену одговорност. Према становишту немачких правника, право самоуправе односи се на *све* месне надлежности, односно подлеже начелу опште надлежности (претпоставка надлежности у корист општине). Једно од тежишта надлежности које произилазе из права на самоуправу је и спорт.

¹⁹ Препорука Комитета министара Савета Европе бр. Р16(95) о Европском Манифесту - млади и спорт и Препорука Р 6 (2003) - О унапређењу физичког образовања и спорта за децу и младе у свим државама Европе

²⁰ Germany Physical Activity Factsheet 2021, <https://sport.ec.europa.eu/document/germany-physical-activity-factsheet-2021>

Постави ли се упит на Интернету о финансирању спорта у општинама у Немачкој, добиће се обиље различитих података, а међу њима и читав низ правилника појединих општина о критеријумима и поступку за финансирање различитих потреба у области спорта на одређеној територији. Како у том погледу влада прилично шаренило (свака општина сама процењује своје потребе), ми ћемо указати само на неке најопштије "спортске потребе" које се финансирају у немачким општинама:

- Изградња и помоћ у изградњи и одржавању спортских објеката је свуда на првом месту;
- помоћ у активностима спортских удружења на развоју рекреативног спорта;
- активности на повећању бављења спортом деце, омладине, жена, хендикепираних и запослених;
- давање, по правилу бесплатно, на коришћење спортских удружењима општинских спортских објеката;
- покривање дела трошкова организовања спортских приредби;
- помоћ у ангажовању спортских стручњака од стране спортских удружења;
- помоћ удружењу по принципу: колико чланова толико помоћи;
- помоћ спортском удружењу за врхунске спортисте;
- помоћ професионалном спорту је веома спорна, иако је поједине општине (градови) практикују, пре свега у облику помоћи везане за инфраструктуру (изградња објеката или омогућавање коришћења општинских објеката). Како би онемогућиле финансирање професионалног (комерцијалног) спорта из јавних средстава, поједине покрајине су законом то изричито забраниле. У оним покрајинама где такве забране још нема, подршка комерцијалним клубовима се према већинском мишљењу сматра, начелно, могућа, с тим да мере помоћи не смеју прећи границу захтева за општом корисношћу и морају бити у складу са прописима о државној помоћи;
- спортско медицинска брига спортиста рекреативаца и спортиста такмичара, а посебно деце и омладине (спортско-медицинска саветовалишта; спортско-медицински центри).

Пример града Бона

Више од 75.000 становника града Бона, главног града Немачке, организовано је у скоро 400 спортских удружења (клубова). Клубови имају на располагању укупно 100 физкултурних сала и спортских хала, као и више од 50 отворених спортских објеката на градском подручју. Понуда је широка и укључује око 70 спортова. Најраспрострањенији су фудбал, гимнастика, пливање, тенис, мачевање, кошарка, хокеј, бадминтон, јахање, роњење, аикидо,

рагби, шах, крикет. Поред популарних спортова, у Бону су веома важни и врхунски спортски резултати.²¹

Спорт у граду Бону се финансира према Правилнику о финансирању спорта у граду Бону, који је донет 12. 12. 2019. године. Тим Правилником су регулисана начела и поступак на којима се темељи подршка спорту из јавних средстава у граду Бону. Нека од најважнијих правила су:

- Правилник важи за сва аматерска спортска удружења, којима управљају чланови (волонтерско управљање), са територије града Бона. Спортски објекти удружења требају, начелно, да се налазе на територији града Бона.

- Претпоставке за финансијску подршку неком спортском удружењу су: да је спортско удружење регистровано са седиштем у Бону; да је спортско удружење учлањено у Спортски савез града Бона; да се спортски и клупски живот претежно одвија на подручју града Бона; да је најмање 50% чланова из Бона; да је спортско удружење исцрпело све могућности за самопомоћ и помоћ трећих лица; да је пореска управа признала спортско удружење за опште корисно; да спортско удружење одобрава власницима посебне градске карте (Bonn Id) пруже повластицу на улазнице за спортске приредбе од најмање 20%.

- Финансијска средства су добровољна чинида града и не постоји правни захтев за добијање средстава. Средства се додељују на молбу (предлог) у оквиру средстава која су на располагању према годишњем буџету града.

- Градски спортски објекти (са изузетком купалишта) стављају се на располагање у сврхе тренинга, обуке и за спортске приредбе. Појединачна лица могу спортске терене да користе изван термина за вежбање и такмичење. Спортске хале са вишеструком наменом могу се дати на коришћење и за сврхе које нису спортске. Накнада за коришћење се плаћа: на аматерским спортским приредбама на којима се наплаћује улазница у вредности више од 5 евра; код сваког комерцијалног искоришћавања и код намена које нису спортске. Распоред, односно време коришћења градских спортских објеката се регулише посебном одлуком. У свим спортским објектима је начелно допуштено рекламирање за време вежбања и такмичења (ближе се регулише уговором).

- Градски спортски објекти се додељују на коришћење према следећим принципима: Коришћење спортских објеката од стране бонских клубова који уживају финансијску подршку града Бона има приоритет над осталим корисничким групама; Спортски који се у спортском објекту тренирају током целе године, имају предност над осталим спортовима; Спортски објекти који су првенствено погодни за одређене врсте спорта, првенствено користе за те спортове.

- Уколико град не може да спортском удружењу стави на располагање одговарајући градски спортски објекат, спортско удружење може затражити субвенцију за изнајмљивање одговарајућег простора, која може износити до 70% плаћене закупнине, а максимално 2.000 евра годишње.

²¹ <https://www.bonn.de/bonn-erleben/aktiv-und-unterwegs/sport.php>

- Спортско удружење може да добије помоћ за изградњу, доградњу, реконструкцију, санирање сопственог спортског објекта под условом: да је објекат у власништву или у минимално десетогодишњем закупу удружења; да се спортски објекат користи у спортске сврхе или за смештај сопствене спортске опреме клуба (повремена и изузетна употреба у не-спортске сврхе није штетна за финансирање); да се спортски објект налази се у градском подручју Бона; да је спортско удружење обавезно да спортски објекат користи на одговарајући начин и у складу са наменом за период који се посебно утврђује од стране града Бона. Помоћ се додељује у висини 50% трошкова који су од стране града Бона процењена као неопходни и сврсиходни.

- За одржавање сопственог спортског објекта спортском удружењу се признаје одређени годишњи паушали износ према *qm* простора (у зависности од врсте простора – • травњаци и тениски терени који се користе за спортске активности 0,40 ЕУР; Подлоге за вештачку траву 0,20 ЕУР; Тениски терени, гумно 0,70 ЕУР; Тениски терени, пластика 0,30 ЕУР; цетови (спортски на води) 7,00 ЕУР; Водене површине (спортски риболовци) 0,10 ЕУР; Остали спортски терени на отвореном (коњички спортови, стрељачки спортови) 0,25 ЕУР; Теретане и спортске дворане, гимнастичке сале 8,00 ЕУР; Дворане за тенис, стрељаштво и јахање 6,00 ЕУР; Веслачки базени / вежбаонице са теговима 9,00 ЕУР; Омладинске собе (мак. 60 м²) 8,00 ЕУР; Свлачионице и санитарије 10,00 ЕУР; хангари за чамце / авионе, стаје за властите коње клуба 3,00 ЕУР; Остале просторије (канцеларије и функционалне просторије) 2,50 ЕУР).

- Град Бон може да пренесе на одређено спортско удружење права и обавезе у погледу коришћења градског спорског објекта, при чему се међусобни односи регулишу уговором (укључујући и расподелу трошкова).

- За набавку спортских реквизита који су потребни за упражњавање одређене врсте спорта или за одржавање спортских такмичења може се спортском удружењу признати субвенција до 30% набавних трошкова, а када су у питању врхунски спортисти и до 50%. Максимална подршка је 3000 евра по спортском реквизиту (уређају).

- Спортска удружења са најмање 10 младих чланова добија за сваког младог члана до његове 18 године посебан годишњи додатак од 15 евра.

- Спортска удружења добијају за своје спортисте до 19 година који учествују на најзначајнијим врхунски спортским такмичењима (немачка, европска и светска првенства и купови) паушалну накнаду за путовања, и то 500 евра за спортисте појединце и 1000 евра за екипе.

- Спортско удружење добија за своје чланове који су завршили стручно оспособљавање за тренере или инструкторе једнократну накнаду од 300 евра.

- Спортско удружење добија за своје категорисане врхунске спортисте и за учешће у националних спортским лигама годишњу паушалну подршку, у зависности у коју од три група удружење спада (категорија 1 -олимпијски спортови, категорија 2 - спортови признати на светском нивоу, категорија 3 - остали спортови). Новчана подршка за врхунске спортисте (*Kaderathleten*)

признате од надлежних националних спортских свеза износи: спортови прве категорије – 1000 евра за А кадар (олимпијски кандидати), 750 евра за Б кадар (перспективни спортисти), 500 евра Ц кадар (талентовани на националном нивоу), 250 евра Д кадар (талентовани на покрајинском нивоу); спортови друге категорије – 750 евра за А кадар, 500 евра за Б кадар, 250 евра за Ц кадар и 100 евра за Д кадар; спортови треће категорије – 500 евра за А кадар, 250 евра за Б кадар и 100 евра за Ц кадар. Подршка спортском удружењу за учешће сениорске екипе у првој или другој националној лиги износи годишње по екипи: спортови прве категорије – 3000 евра за прву лигу и 1500 евра за другу лигу; спортови друге категорије – 2000 евра за прву лигу и 1000 евра за другу лигу; спортови треће категорије – 1000 евра за прву лигу и 500 евра за другу лигу. Спортска удружења у врхунском споту која су обухваћена подршком на државном нивоу могу бити финансијски подржана и изван наведених критеријума.

- Град подржава и финансира пројекте који су од посебног значаја за спорт и развој спорта у граду Бону, на предлог носиоца пројекта или Спортског савеза града Бона или неког члана градске управе из области спорта.

- Град подржава спортска удружења у спровођењу спортских приредби, организациони и материјално. Спортски реквизити, опрема, материјали и друга средства (столице, столови и др.) којима градска управа располаже стављају се бесплатно на располагање.

- Школски спорт ужива посебну организациону и финансијску подршку. На школска спортска удружења се примењују наведена правила о помоћи која важи за друга спортска удружења. Школске спортске манифестације се организационо и материјално бесплатно помажу. Организовање и спровођење школских спортских такмичења се реализује преко Одбора за школски спорт града Бона. Затворени и отворени базени се школама стављају бесплатно на располагање за обуку пливања.

- Спортске активности грађана који нису организовани у клубове подржавају се различитом организационом помоћу као и омогућавањем бесплатног коришћења одговарајућих терена и реквизита. Град организује бесплатне курсеве и спортске акције. Спортска удружења добијају организациону и стручну помоћ код припрема и спровођења акција везаних за рекреативни спорт.

- Град додељује посебне плакете и признања истакнутим спортистима и спортским радницима (учесницима Олимпијских и Параолимпијских игара; освајање једног од првих осам места на европским и светским првенствима, освајање једног од прва три места у укупном поретку европског или светског купа, освајање једног од прва три места на такмичењу за националног првака)..

- Молба за доделу средстава са свом потребном документацијом и уз поштовање утврђених рокова, доставља се у писменој форми Служби за спорт града Бона.

- Добијена средства се могу употребити само за одобрене сврхе, а у случају ненаменског трошења добијена средства се морају вратити.

Аустрија има укупно 8,93 милиона становника, просечне старости 43,5 година. Просечни животни век мушкараца износи 78,9 година, а жена 83,6 година. Према подацима Еуростата за 2020/2021. годину процењени ниво довољних физичких активности становништва износи: деца од 11 година 28,2% (дечади 31,9%, девојчице 24,1%); деца 13 година 20,1% (дечади 26,5%, девојчице 13,6%); адолесценти 15 година 15,7% (мушкарци 18,5%, жене 9,9%); адолесценти од 17 година 6,7% (мушкарци 10,5%, жене 5,1%); млади 18-29 година 31,9% (мушкарци 35,7%, жене 28%); одрасли 30-44 године 22,8% (мушкарци 26,3%, жене 19,3%), одрасли 45-65 година 20,0% (мушкарци 20,9%, жене 19,1%).²²

Полазећи од претпоставке надлежности локалних заједница, општине, односно градови у Аустрији обављају у сфери спорта све оне послове који су од интереса за њихове грађане. Претпоставка за финансирање одређене активности (потребе) је да се задатак или замисао (програм) реализује унутар подручја општине, односно града или је у вези са задацима општине (града). Општине, начелно, најчешће обављају следеће послове у области спорта:

- информисање и саветовање грађана у свим подручјима спорта;
- помоћ (финансијска) спортистима и спортисткињама;
- управљање посебним "Спортским фондом", ради финансијске помоћи спортским организацијама: покриће трошкова, набавка опреме, трошкови закупа (овај фонд постоји на пример у Бечу и средства прикупља од улазница на такмичењима);
- помоћ у организовању спортских приредби на подручју општине;
- помоћ при планирању и изградњи спортских објеката;
- изградња и одржавање општинских спортских објеката;
- управљање општинским спортским објектима, теренима и опремом;
- старање о очувању намене спортских објеката;
- набављање спортске опреме и позајмљивање (давање) школској деци;
- одобравање коришћење школских сала за ваншколске спортске потребе;
- подела термина за тренирање у општинским спортским објектима;
- припреме спортиста;
- награде спортистима и спортским функционерима;
- унапређење спортске понуде општине, посебно за децу, жене, хендикепиране и рекреативце (различити курсеви и акције, посебно за време одмора и распуста).

Аустријски градови и општине у великој мери практикују финансијску подршку спорту различитог облика. Финансирање се у основи односи на директну подршку резидентних спортских клубова (основна средства, грантови

²² Austria Physical Activity Factsheet 2021, <https://sport.ec.europa.eu/document/austria-physical-activity-factsheet-2021>

за спортске догађаје, грантови за куповину спортске опреме, итд.) и спортску инфраструктуру која је стављена на располагање. Правни оквир (смернице за финансирање - *Förderrichtlinien*), али и модели финансирања („како се финансира“ – *Fördermodelle*) показују широк спектар у аустријским градовима и општинама.²³

Структура финансирања спорта у Аустрији је врло сложена. Уставно-правно спорт спада у надлежност савезних држава. Савезна влада првенствено преузима улогу даваоца средстава. Правни основу за савезно финансирање спорта представља Савезни закон о финансирању спорта (*Bundessportförderungsgesetz*) и Закон о играма на срећу (*Glückspielgesetz*). У 2012. је опште финансирање спорта (посебно подршка за велике спортске догађаје и спортска питања од међународни и националног значаја) износило око 50 милиона евра. Посебан Финансирање спорта из фондова из игара на срећу је додатно износи око 80 милиона евра годишње и првенствено се користи за финансирање масовног и клупског спорта (основно финансирање). Одређени део тих средстава се преко Савезне спортске организације (БСО) додељује, према одређеном кључу, гранским спорским савезима. Већина посебног финансирања је фиксирана и намењена је трима кровним организацијама: АСКО (*Arbeitsgemeinschaft für Sport und Körperkultur in Österreich*), АСВ (*Arbeitersportverein*) и Спортска унија коју чине Аустријски фудбалски савез, Аустријски олимпијски комитет и различита спортска удружења инвалида и удружења алпских спортова. Међутим, финансијски фокус финансирања спорта је на савезним државама и општинама. У савезним државама финансирање спорта се протеже од подршке врхунском спорту, директног финансирања појединих спортиста и спортисткиња, до искључивог финансирања масовног спорта (нпр. Беч). За базично финансирање, неновчано и новчано, локалних спортских организација централну улогу имају општине и градови.

У 2012. години, аустријски градови и општине су потрошили за финансирање спорта укупно 552 милиона евра (404 милиона редовни буџет и 148 милиона ванредни буџет). Међутим, како је истовремено остварен и приход од спорта око 245 милиона евра, онда укупан резултат показује да је нето расход финансирања спорта износио 307 милиона евра или 25,2 евра по становнику. У односу на финансирање спортских удружења (клубова), аустријски градови и општине су у 2012. години издвојили 70.491.168 милиона евра, односно просечно 6,5 евра по становнику (највише у савезној држави *Burgenlandes* 11,9 евра а најмање у савезној држави *Niederösterreich* 3,2 евра по становнику). Од укупно издвојених 551.831.397 евра за финансирање спора, 82,6% је било намењено спортској инфраструктури (спорске хале, плаже, базени, отворени терени, јавни спортски терени, уређаји за зимске спортове,

²³ Видети, Shantl, A., Hochholding, N., Hödl, S., *Kommunale Sportförderung in Österreich – Statuts Quo und Perspektiven*, Zentrum fuer Verwaltungsforschung, Wien, 2014.

жичаре и ски лифтови, тениски терени, терени за спорску обуку и др.) Разуме се, разлика постоји у зависности од величине општина и градова. Тако су мале општине до 1000 становника просечно трошиле за финансирање спорта између 12 и 16 евра по становнику, док су општине између 5000 и 50000 становника издвајале од 47 до 58 евра по становнику. У великим градовима је то издвајање износило око 30 евра по становнику, са изузетком Беча у коме је то издвајање износило 40 евра по становнику.²⁴

Ако би се финансирање спорта у аустријским градовима и општинама посматрало према подручјима спорта онда се може уочити да се градови и општине првенствено залажу за обезбеђивање спортских активности становништва у слободно време и појединих циљних група. У просеку 65% издвојених буџетских средстава одлази на подршку масовном (рекреативном) спорту. Посебно мањи градови и општине (са мање од 10.001 становника) концентришу се готово искључиво на промоцију масовног спорта. За већину градова и општина други приоритет лежи у подршци младих и талентованих спортиста, тако да се укупно око трећине средстава издваја за њихову подршку. Финансирање врхунског спорта са око 11%, нема велики значај на локалном нивоу, с тим да нешто већи значај има у већим градовима са више од 20.000 становника где се за врхунски спорт издваја око 14% буџетских средстава. Тек на треће место по значају долази финансирање основних активности спортских удружења (*Grundsubvention Vereine* - око 27%)²⁵

*Nenad Đurđević, Ph.D.,
Full-time Professor*

PLACE OF SPORTS FINANCING FROM THE LOCAL COMMUNITY BUDGET IN THE EUROPEAN SPORTS FINANCING MODEL

Summary

Sport, as a public service, is vital for local communities and their public authorities should be aware of their primary responsibility to create and maintain conditions for the development of sport in their territory. Sport is an integral part of local cultural activities and it is therefore vital that local authorities have an active and comprehensive view of the importance of integrating sport into local politics in

²⁴ Исто, стр. 11. и 12.

²⁵ Исто, стр. 20. и 21.

general. However, the development of modern sports significantly depends on the type, growth and increase of sources of funding for sports, where the budgets of local communities (cities and municipalities) are of great importance in European countries. In his paper, the author analyzes the role of local communities in the field of sports in European countries and the general framework for financing sports from their budgets.

Key words: *sports, funding, local communities, budget, physical exercise, European countries, public authorities.*